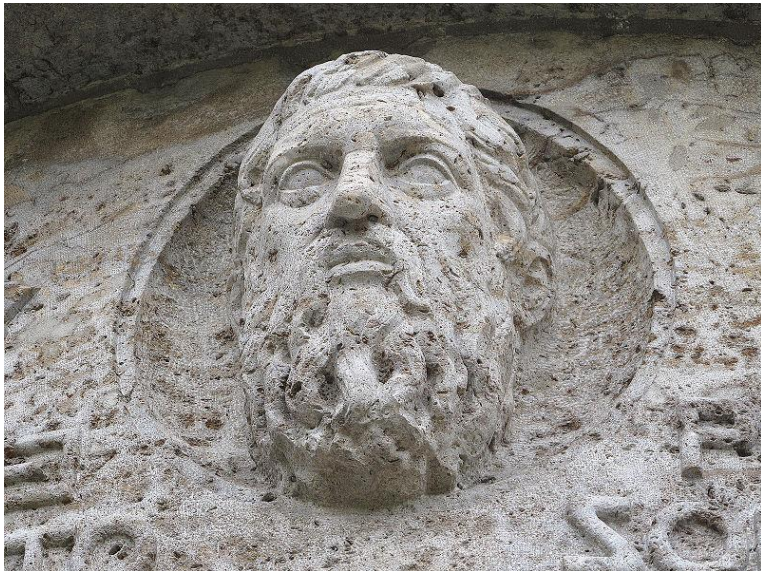

A demokrácia fogalomtörténete

Nyirkos Tamás

PPKE BTK Nemzetközi és Politikatudományi Intézet

“Ám a demokráciában – kevés kivétellel – ez az elem áll az élen, mégpedig úgy, hogy a **legerőszakosabb része** hallatja szavát, és az cselekszik, a többi pedig a szónoki emelvények köré telepedve zajong, és nem enged szóhoz jutni senkit, aki más véleményen van...”

(Platón: *Állam*, 564d)

„Nem a tömeg őt, hanem inkább ő irányította a tömeget (...) **névlegesen** ugyan demokrácia jött létre, valójában azonban az első polgár uralma.”

(Thuküdidész: *A peloponnészoszi háború*, II,65)

„A periklészi szavazógép remekül működött. [...] A szavazógép annyira tökéletes volt, hogy előre gyártott osztrakonokat sem igényelt, mint annak idején, Themisztoklész ellen. Tökéletessége éppen abban állt, hogy nem a cserepeket, hanem magát a demokráciát **hamisította.**”

(Németh György: *A zsarnokok utópiája*. Budapest: Atlantisz, 1996, 68.)

„Ilyen tehát a legjobb állam, amely jól **vegyíti** a királyságot, amennyiben egyvalaki áll az élén; az arisztokráciát, amennyiben többen kormányoznak az erények szerint; és a demokráciát, azaz a népuralmat, amennyiben az előjárók a népből választhatók, és a nép választhatja meg őket.”

(Aquinoi Tamás: *Summa theologiae*, I-IIae q. 105 a. 1 c.)

„A demokrácia esetében szintén különbséget tehetünk hamis és valódi között. A **hamis demokrácia** [*fausse Démocratie*] hamarosan anarchiába süllyed; ez a **sokaság** kormányzata, amely, mivel egyáltalán nem sajátított el bizonyos alapelveket, arcátlan lesz, megveti a törvényt és az észet; zsarnoki despotizmusa megmozdulásainak erőszakosságában és elhatározásainak bizonytalanságában nyilvánul meg.

A **valódi és jó demokrácia** [*véritable et bonne Démocratie*] **képviselők** által működik. Ezeket a képviselőket a nép választása hatalmazza fel. Ezen a küldetésen alapul autoritásuk; kötelességük, hogy a polgárok legnagyobb számának érdekét mozdítsák elő, annak érdekében, hogy elkerüljék a legnagyobb bajokat, és biztosítsák számukra a legnagyobb javakat.”

(René-Louis de Voyer d'Argenson: *Considérations sur le gouvernement ancien et présent de la France*. Amsterdam, 1784, 15)

“A **szuverénnek** tudnia kell, mikor kell **visszafognia** e törekvéseket, megoltalmazván őket attól, hogy önmagukat elpusztítsák, és mikor kell **szabadjára engedni** őket teljes lendülettel a közjó érdekében.”

(René-Louis de Voyer d'Argenson:
*Considérations sur le gouvernement
ancien et présent de la France.*
Amsterdam, 1784, 28)

Adolf Hitler: “A nemzetiszocializmus a **legvalódibb** demokrácia.” (1937)

Joseph Goebbels: “A nemzetiszocializmus az európai demokrácia **legnemesebb** formája.” (1933)

Rudolf Hess: “A nemzetiszocializmus a világ **legmodernebb** demokráciája (...) amely a többség bizalmán alapul.” (1935)

(Erik Ritter von Kuehnelt-Leddihn: *Liberty or Equality – The Challenge of Our Time*. Caldwell: Caxton, 1952, 264-265.)

“Így vált a ‘demokrácia’ mindent jelölő fogalommá, és ezáltal potenciálisan olyan ‘üres formulává’, amely mindenkor telíthető különböző, sőt ellentétes tartalmakkal is, oly módon, hogy belőle vagy különféle megvalósulásainak pluralizmusa vezethető le, vagy az az igény, hogy mint ‘**igazi**’ avagy ‘magasabb típusú’ demokráciát, abszolút módon tételezzék és kizárólagosan képviseljék. (...) Ez erősen összefügg a demokrácia ‘**mindent felölelő bálványfogalommá**’ való tágulásával.

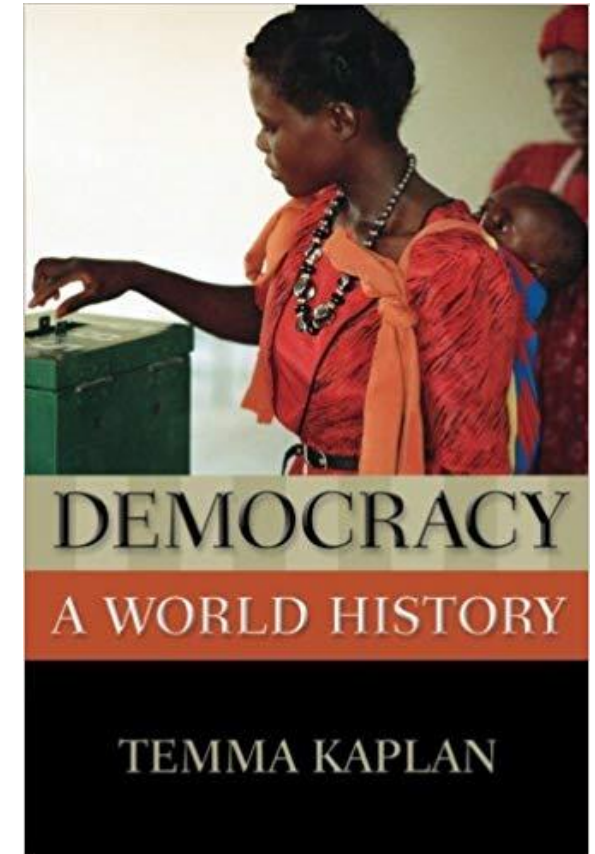
Ennek megállapítása a több száz tudós által látogatott 1951-es UNESCO-szimpózium eredménye volt, s az ott levont következtetés szerint *talán először a történelemben, a különböző irányzatok befolyásos képviselői úgy éltek a demokrácia fogalmával, mint a politikai és társadalmi organizáció minden rendszerének tulajdonképpen **ideális** körülírásával.*”

(Otto Brunner – Werner Conze – Reinhart Koselleck, szerk.: *A demokrácia*. Budapest: Jószöveg, 1999, 156-157.)

“If any one be too lazy to keep his dam in proper condition, and does not so keep it; if then the dam break and all the fields be flooded, then shall he in whose dam the break occurred be sold for money, and the money shall replace the corn which he has caused to be ruined.”

“Hammurabi’s Code could inflict cruel sentences, but, although it and subsequent laws were imposed **without any popular participation** in decision-making, the code that appeared on stone tablets in a public place proclaimed **a certain level of cooperation** for which people were responsible.”

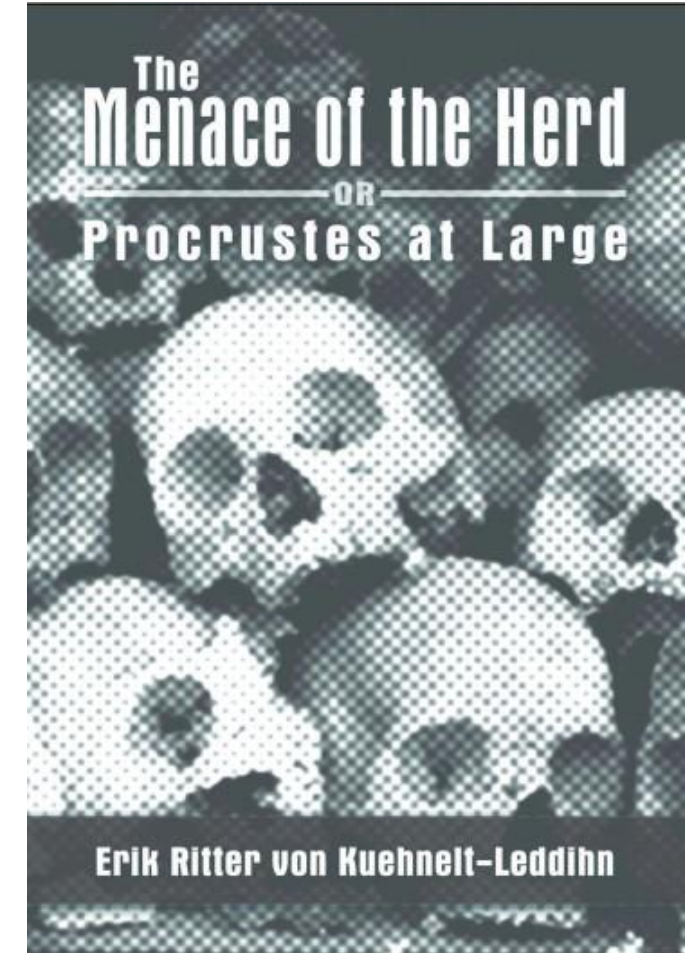
(Temma Kaplan: *Democracy: A World History*. Oxford: Oxford University Press, 2015, 5-6)

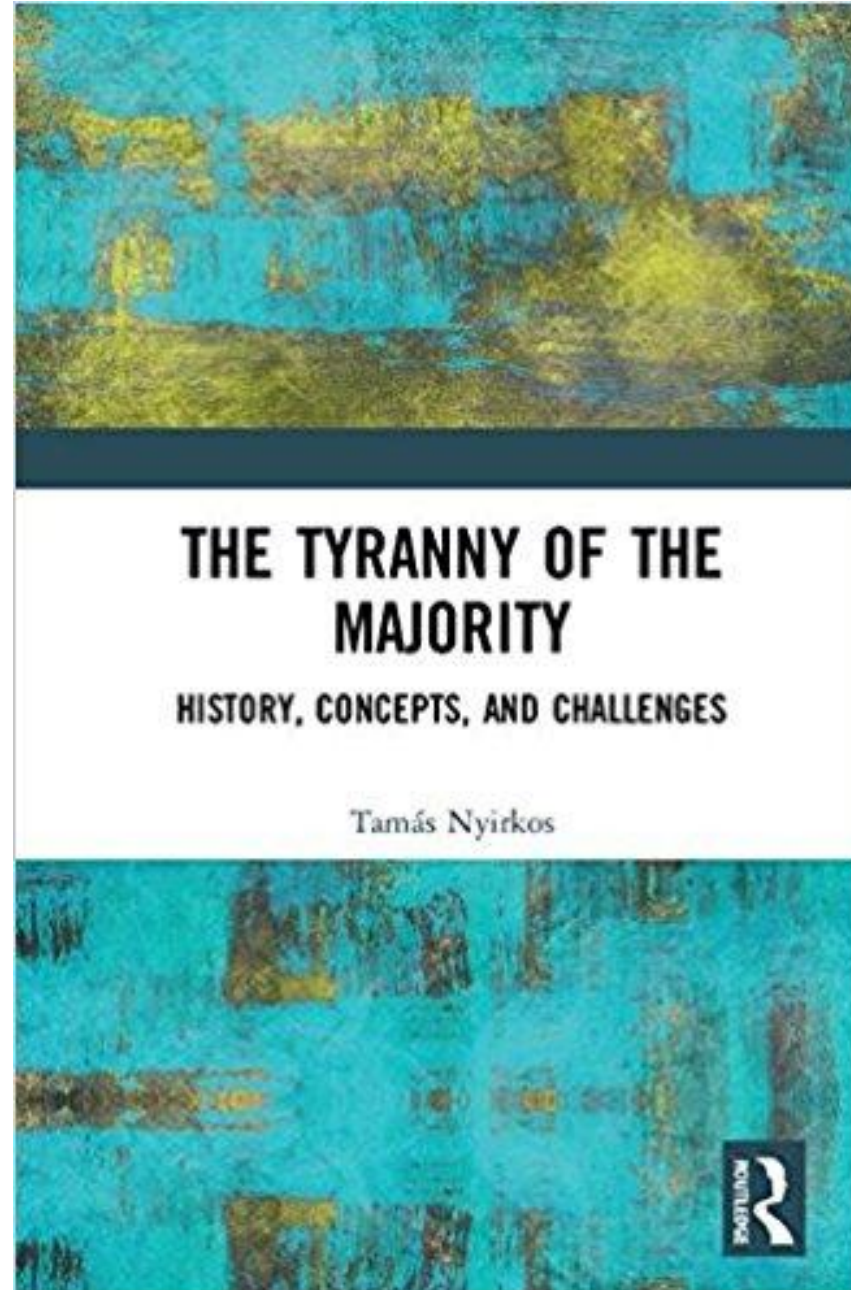
“Mr. Green, the millionaire, shakes hands with workers. He is ‘democratic.’ (He is, as a matter of fact, *demophil*, but not democratic which latter word is derived from *demos*, the [common] people, and *krátos*, power.)

Mr. Gray protests against censorship as undemocratic. (Censorship may be illiberal — against freedom — but not necessarily against the majority.)

Mr. Black is against Negro lynching, denouncing it as undemocratic. (As soon as the majority of a township wants to hang a Negro this action is un-Christian, illegal, but **certainly very democratic.**)”

(Erik Ritter von Kuehnelt-Leddihn: *The Menace of the Herd*. Milwaukee: Bruce Publishing, 1943, 1.)

THE TYRANNY OF THE MAJORITY

HISTORY, CONCEPTS, AND CHALLENGES

Tamás Nyirkos

